

УДК 636:084

РИНОК СВИНИНИ В УКРАЇНІ

С. Вовк, д.б.н., В. Юрчишин, к.с.-г.н., В. Кирилейза, к.е.н.,

С. Павкович, к.с.-г.н.

Львівський національний аграрний університет

А. Вантух, к.с.-г.н.

Вишнянський аграрний коледж

Ключові слова: свині, продуктивність, рентабельність, ринок свинини.

Зростання продуктивності свинарства і спад собівартості його продукції визначаються науково обгрунтованою годівлею свиней і правильним веденням селекційно-племінної роботи.

Постановка проблеми. Свинарство є традиційною важливою галуззю тваринництва в Україні, яка до 1914 р. посідала четверте місце у світі з виробництва й реалізації продукції свинарства, а нині входить лише у другу сотню виробників свинини. Впродовж останніх 15-16 років поголів'я свиней в Україні скоротилося майже втричі.

Проблему забезпечення населення і харчової промисловості м'ясом практично неможливо вирішити без інтенсивного розвитку всіх галузей тваринництва і, особливо, свинарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині за один рік у світі виробляють понад 100 млн т свинини, що становить близько 40 % валового виробництва м'яса. Водночас з кожним роком у світі зростає чисельність свиней. При цьому збільшення виробництва свинини здійснюється не тільки ростом чисельності тварин, а й за рахунок підвищення продуктивності та інтенсивності їх використання, тобто інтенсифікації галузі [1; 2]. У низці країн істотного збільшення виробництва свинини досягнуто за рахунок високого рівня відтворення, успішного ведення племінної справи, широкого використання гібридизації, добре організованої інтенсивної відгодівлі товарного поголів'я свиней, що дало змогу довести світове виробництво свинини до 140-160 кг у забійній масі з розрахунку на одну голову на початок року [3; 4].

У нашій державі з метою збільшення виробництва свинини та інтенсифікації галузі Інститутами свинарства і тваринництва поряд із корпорацією з виробництва свинини на промисловій основі “Тваринпром” розроблена, а Міністерством АП України затверджена спеціальна “Програма розвитку свинарства в Україні до 2010 року”, якою передбачено найближчими роками довести виробництво свинини в забійній масі до 1 млн 420 тис. т, або майже до 2 млн т у живій масі [5].

Виклад основного матеріалу. Зараз у господарствах України розводять 10 різних порід свиней вітчизняного і зарубіжного походження. Світовий досвід,

досягнутий за останні 25-30 років, показує, що прогрес у зростанні продуктивності свинарства і спаді собівартості його продукції визначається насамперед науково обґрунтованою годівлею свиней. При цьому максимально можливу продуктивність одержують тільки за концентратної, біологічно повноцінної годівлі свиней.

Найбільшими виробниками свинини в Україні є: відгодівельні свинокомплекси на 108 тис. голів: “Слобожанський” Харківської області, “Калитянський” Київської області; ТзОВ “Трубеж” Київської області, ЗАТ “Бахмутський аграрний союз” Донецької області – 50 тис. гол., СВАТ агрокомбінат “Калита” – понад 80 тис. голів, ЗАТ “АПК-ІНВЕСТ” – понад 50 тис. гол.; корпорація “Тваринпром”, до структури якої входить багато свинарських комплексів у багатьох областях України, таких як: СТОВ “Дружба народів” АР Крим, ВСАТ агрокомбінат “Слобожанський” Харківської області, ТОВ “Агро-Овен” Дніпропетровської області, ЗАТ “Фрідом-фарм-Інт” Херсонської області [5].

За останні 2 роки чисельність свиней в Україні зросла на 1,6 млн гол. і досягла більше 8 млн гол., у тому числі в сільгосп підприємствах – на 1,2 млн гол або в 1,6 раза. Порівняно з 2006 роком, реалізація на забій свиней у сільгосп підприємствах зросла в 1,5 раза – на 70 тис. т.

Наявність поголів'я, за даними корпорації “Тваринпром”, у її найбільших господарствах та сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності в Україні станом на 01.10.2008 р. та виробництво і реалізація свинини наведені в таблиці [5].

Таблиця

Господарство	Поголів'я, голів	Вирощено свинини, т	Реалізовано свинини, т
ТОВ «Липовецьке»	6504	580	578
ТОВ «Україна-Т»	2094	185	184
ТОВ а/ф «Обрій»	10889	1095	863
ТОВ «Агро-Овен»	38051	23140	22162
ЗАТ «Бахмутський аграр. союз»	63968	6091	5361
ДП а/ф «Шахтар» ф. Ч. Зірка	16584	1464	1393
ТОВ «Вариант»	7640	1660	1732
ВАТ п/з «Степний»	6914	786	658
ТОВ «Агропромислова компанія»	78938	9565	8689
ТОВ «УкрЛан»	14010	1520	1541
ТОВ «Росан-Агро»	21124	2214	2272
СВАТ а/к «Калита»	73751	8390	8444
ТОВ АПК «Насташка»	10254	1140	995
ТОВ «Дан-Фарм Україна»	9724	996	951
ТОВ а/ф Гранум	7500	1267	1241
СВК а/ф «Миг-Сервіс-Агро»	6184	395	248
ТОВ а/ф «Дністровська»	8244	960	971
СТОВ а/ф «Куйбишево»	6897	708	815
ТОВ «Ряснянське»	8502	626	576

ВСАТ «Слобожанський»	39333	2343	1228
ТОВ «Фрідом Фарм Бекон»	14526	1037	1022
ТОВ «Старт»	5421	671	548
ТОВ СПЗ «Золотоніський»	19504	1705	1336
ВСАТ «Русь»	5396	609	776
ДП «Ілліч-Агро-Умань»	6036	933	729
ТОВ «Журавка»	6409	668	657
Разом	540303	76338	71238
У с.-г. підприємствах України всіх форм власності, тис. гол.	2804,5		
В усіх категоріях господарств України, тис. гол.	6942,2		
У с.-г. підприємствах України тис. т		990,2	962,8

Структура виробництва свинини в Україні на сьогодні має такий вигляд: державні господарства – 10 % усього виробництва; колективні реформовані підприємства – 25%, індивідуальні підсобні господарства – 64%; фермерські – 1%.

Заслуговує на увагу те, що за останні п'ять років обсяги вирощування свиней в особистих господарствах населення (ОСГ) практично залишаються на одному рівні – у межах 750-790 тис. т, тобто приросту виробництва цієї продукції не спостерігається.

Для підтримки розвитку свиначства в ОСГ м'ясопереробні підприємства повинні налагодити закупівлю свинопоголів'я безпосередньо в селах. Необхідно вирішити питання забезпечення особистих господарств племінним маточним і продуктивним молодняком, орієнтувати на такого споживача племінної продукції обласні племінні станції з розведення тварин.

Для того щоб вітчизняна свинина була конкурентоспроможною на зовнішньому ринку, необхідно обладнати в обласних центрах акредитовані за європейськими стандартами ветеринарні лабораторії. Обладнання однієї лабораторії коштує 10 млн грн, однак за роки незалежності наша країна спромоглася оснастити лише одну – Центральну ветеринарну лабораторію (м. Київ) за проектом технічної допомоги.

Щоб запровадити на ринку свинини цивілізовані відносини, потрібно насамперед створити міжгалузеву комісію з цін і доходів в інтеграційних ланках з виробництва, переробки та реалізації продукції. До її складу мають увійти представники виробників свинини, її переробки, торгівлі, профспілки і незалежні експерти.

Приватні господарства у виробництві свинини займають значну частку, тому вони значною мірою впливають на загальну цінову ситуацію на ринку і з урахуванням їх діяльності можна говорити про перспективи реорганізації галузі на нові умови роботи відповідно до вимог СОТ.

У проблемі реалізації продукції свиначства можна виділити дві складові: реалізація молодняку і товарних свиней. Одним із постачальників молодняку свиней в особисті селянські господарства (ОСГ) є сільськогосподарські

підприємства. Проте негативні тенденції, які виявляються у веденні галузі свинарства сільськогосподарських підприємств (спад поголів'я основного стада свиней, погіршення якості молодняку), призводять до спаду обсягів надходження молодняку свиней для господарств населення.

Проблемі реалізації молодняку свиней населенню не приділяють належної уваги, оскільки, на думку фахівців, господарства суспільного сектору повною мірою задовольняють потреби приватного сектору, хоча це не відповідає дійсності. Основним джерелом надходження порослят для населення є ринки живої худоби, що виникли на місці колишніх ярмарків, які спеціалізувалися на реалізації сільськогосподарських тварин. За даними спостереження на ринках молодняку свиней найвищий рівень цін буває у березні-квітні, найнижчий – у зимові місяці. Крім того, підвищення середньодобової температури дає змогу утримувати свиней у літніх приміщеннях, адже в більшості господарств селян відчувається дефіцит із виробничими будівлями. У весняні місяці для населення є можливість одержання достатньої кількості зеленого корму для молодняку свиней. Відповідно до вимог ринку період опоросів свиноматок, які утримуються в особистих селянських господарствах, припадає також на весняні місяці.

Як засвідчує аналіз, існує тісна залежність між вартістю порослят і ринковою ціною свиней. Прикладом цього є ситуація на ринку продуктів забою та на ринку молодняку порослят у 2007 р. Зростання цін на сало та м'ясо свиней змусило сільських жителів нарощувати поголів'я останніх у власних господарствах у зв'язку з прибутковістю його виробництва. Якщо у 2006 р. утримання свиней у господарствах населення було збитковим, то у 2007–2008 рр. – рентабельним. За розрахунками фахівців, рівень рентабельності виробництва свинини в підсобних господарствах у 2007 – 2008 роках становив близько 36%.

Головний фактор, який визначає попит на молодняк свиней, – потреба на ринку продуктів забою свиней, що коригується вартістю кормів і періодами утримання свиней.

На відміну від 80-90-х років минулого століття, коли основним джерелом збуту свинини для господарств населення були продовольчі ринки, нині свиней реалізують переважно на переробні підприємства і торгово-посередницьким структурам.

На приватні м'ясопереробні підприємства, на яких відсутні забійні цехи чи комплекси, реалізують забитих свиней, а на м'ясокомбінати – живих тварин. І в першому, й у другому випадках в основу відносин покладено ринкову ціну і вихід повноцінних м'ясних частин без урахування субпродуктів I і II категорій. На переробні підприємства постачають переважно великовагових свиней, оскільки є можливість отримати дотацію за реалізацію таких свиней, а продукти забою за якістю придатні лише для промислової переробки.

Від нинішньої невизначеної ситуації на ринку продуктів свинарства потерпають товаровиробники приватного та суспільного секторів через низький попит на їхню продукцію і неконтрольоване ввезення м'яса з-за кордону.

М'ясопереробники не купують продукції виробників, а закупають імпортну сировину, удвічі дешевшу. Вони ж вказують на ситуацію з дефіцитом

м'яса і на необхідність зменшення ввізного мита. Вітчизняні відгодівельники спростовують заяви про нестачу м'яса на ринку. Вони стверджують, що у 2007 р. відгодовано значно більше свиней, ніж імпортовано. Проте, незважаючи на низькі ціни на завезену свинину, ковбасні та м'ясні вироби не дешевшають.

Висновки. Згідно з практикою і численними повідомленнями, конкурентоспроможність свинарства у найближчому майбутньому визначатиметься, передусім, якістю м'яса, від якої залежатиме попит, у тому числі й експорт, на цю продукцію. Згідно з аналізом, за середньодобових приростів у межах 600–800 г свинина завжди буде високоякісною, рентабельною й бажаною на внутрішньому та зарубіжних ринках.

Для відродження галузі й нарощування виробництва високоякісної та в достатній кількості свинини в Україні необхідно: з боку держави впровадити в практику безвідсоткові 5-10-річні кредити для виробників свинини; заготовляти щороку на основну свиноматку зі шлейфом не менше ніж 10 т зернофуражу, а також до 200 кг біологічно активних, у тому числі мінеральних, добавок; налагодити в країні промислове виготовлення найновітнішого вітчизняного обладнання для забезпечення виробничого процесу; створити в державі такі економічні умови, щоб торгувати фуражним зерном було невигідно, а реалізувати його, здебільшого, через свиней у вигляді високоякісної продукції свинарства.

Бібліографічний список

1. Вербицький П. І. Пріоритетні напрямки розвитку тваринництва в Україні / П. І. Вербицький // Ефективне тваринництво. – 2007. – № 4. – С. 14-17.
2. Федотов І. Г. Резерви сучасного свинарства в Україні / І. Г. Федотов // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : зб. наук. праць ХЗВІ. – Х. : РВВ ХЗВІ, 2001. – Вип. 8 (32). – Ч. 1. – С. 15-20.
3. Невелиця М. Деякі ефекти ефективного використання свиней в умовах сьогодення / М. Невелиця, І. Самохвал // Тваринництво України. – 2001. – № 3. – С. 9-10.
4. Чертков Д. Д. Научное обоснование альтернативной технологии производства продукции свиноводства / Д. Д. Чертков, Б. Д. Чертков // Ефективне тваринництво. – 2008. – № 4. – С. 22-26.
5. Гнатюк С. А. Корпорація “Тваринпром” планує зріст виробництва м'яса та молока / С. А. Гнатюк // Ефективне тваринництво. – 2008. – № 8. – С. 6.

Вовк С., Юрчишин В., Кирилейза В., Павкович С., Вантух А. Рынок свинины в Украине

Повышение продуктивности свиноводства и снижение себестоимости его продукции определяется научно обоснованным кормлением свиней и правильным ведением селекционно-племенной работы.

Ключевые слова: свиньи, продуктивность, рентабельность, рынок свинины.

Vovk S., Yurchyshyn V., Kirileyza V., Pavkovych S., Vantukh A. Pork market in Ukraine

Increase of the productivity of the pig breeding decline of his unit cost it is determined the scientifically grounded feeding of pigs, and correct, breeding-pedigree works.

Key words: pigs, productivity, profitability, pork market.